

Richard Russo

Allemands gek

Uit het Engels vertaald door Kees Mollema

SIGNATUUR

2017

Driehoek

De Hilldale-begraafplaats van North Bath werd precies in tweeën gedeeld, de delen Hill en Dale gescheiden door een tweebaans-asfaltweg, die in koloniale tijden een karrenspoor was geweest. Voor de eerste, taaie inwoners was de dood geen onbekende geweest, maar ze leken een flinke inschattingsfout te hebben gemaakt hoe vaak hij langs zou komen, hoeveel grond er nodig zou zijn om al degenen te bergen die bezweken aan de strenge winters, geweldadige ontmoetingen met de wilden en allerlei ziektes. Of was het het leven, hun eigen vruchtbaarheid, die ze verkeerd hadden ingeschat? Ironisch genoeg kwam het op hetzelfde neer. De lap grond aan de rand van het stadje die daarvoor was gereserveerd raakte vol, toen overvol, toen barstensvol, totdat de doden uiteindelijk uitbraken en de inmiddels verharde weg overstaken naar de dorre vlakke, helemaal tot aan de nieuwe oprit naar de snelweg. Waar ze hierna heen zouden gaan, niemand die het wist.

Ondanks de verwoestende iepziekte van de jaren zeventig en meer recent een aanval van schimmel op de boomwortels, waardoor de iepen zwak en afgekneld waren geraakt en waardoor er, zonder waarschuwing, gaten ontstonden in de grond, was het oorspronkelijke Hill nog steeds prachtig, met volwassen begroeiing die de bezoekers schaduw en koele briesjes bood. Het mooie, glooiende terrein met meanderende grindpaden voelde natuurlijk en comfortabel, gaf zelfs de indruk dat degenen die onder de pittoreske heuveltjes lagen – sommigen waren al begraven voor de Onafhankelijkheidsoorlog – daar uit vrije wil terecht waren gekomen en niet uit noodzaak. Ze leken niet zozeer overleden, maar eerder vredig te dommelen onder hun verzakte grafstenen, die leken op verweerde hoeden, die ze schuin op hun hoofd droegen. Als ze voor de keuze werden gesteld om wakker te worden in een wereld met nog meer zwaar werk dan degene die ze achter zich

hadden gelaten, wie kon hun dan verwijten dat ze nog een keer op hun sluimerknop drukten en weer voor een kwarteeuw of zo verder dommelden?

Bij wijze van contrast was het nieuwere Dale zo plat als een mica tafelblad en ongeveer even bekoorlijk. De verharde paden lagen in een rasterpatroon, de hedendaagse graven zagen er zongebakken en kaal uit en het gazon, met name het gedeelte bij de snelweg, leek een lappendeken van ziekelijk geel en poepbruin gras. Het naastgelegen perceel, waar ooit het Ultimate Escape-pretpark was gepland, was een stinkend moeras. De laatste tijd, gedurende lange regenperiodes, stroomde het giftige grondwater onder de weg door, woelde de grond los en duwde de kisten van degenen die het recentst waren begraven heuvelafwaarts. Na een flinke noordooster was er geen garantie dat in het graf dat je bezocht nog dezelfde kist lag als de week ervoor. Voor velen tartte dit alles de wetten der logica. Met al dat water dat binnen spoelde, zou Dale lommerrijk moeten zijn, maar alles wat daar werd geplant verdorde en ging dood, alsof het meeleeftde met de permanente, zij het beweeglijke bewoners. Er moest vervuiling in het water zitten, zeiden de mensen. Al die troebele hectares waren, zo lang men het zich kon herinneren, gebruikt als stiekeme dumpplek en daarom hadden de plannenmakers voor het pretpark ze voor zo weinig geld kunnen kopen. Recentelijk, tijdens een lange droogte, waren er tientallen metalen vaten opgedoken, voorzien van doodshoofden. Sommige waren oud en roestig en er lekte god-mocht-weten-wat uit; andere, nieuwere vaten bevatten volgens hun labels 'chrom', en dat wierp een bedenkelijk licht op het naburige Mohawk, waar ooit veel looierijen waren gevestigd, maar deze beschuldigingen werden nadrukkelijk en veelal overtuigend ontkend. Als iemand wilde weten wat die looierijen met hun kleurstoffen en kankerverwekkende chemicaliën hadden gedaan, hoefden ze maar de plaatselijke vuilstort, de rivier die door het stadje stroomde of de afdeling oncologie van het ziekenhuis te bezoeken. Toch moesten de vaten met giftig drab ergens vandaan zijn gekomen. Waarschijnlijk uit het zuiden van de staat. Op dit punt was de geschiedenis van New York ondubbelzinnig. De stront – vloeibaar of vast, letterlijk of figuurlijk – stroomde tegen alle natuurwetten in bergopwaarts, vaak naar de Catskills, soms helemaal naar de Adirondacks.

Geen charmante, scheefgezakte grafstenen in Dale. Hier waren ze bewust plat gelegd, zodat tienervandalen ze niet om konden duwen. Baths legendarische lerares van de tweede klas, Beryl Peoples, die haar sombere kijk op de mensheid regelmatig ventileerde in bijtende brieven naar de *North Bath Weekly Journal*, had al voorzien wat zou gebeuren. Als alle stenen plat lagen, waarschuwde ze, en er geen bomen of heggen als obstakel stonden, zouden de bezoekers de begraafplaats gaan zien als een parkeerterrein van een supermarkt en regelrecht naar het graf rijden dat ze van plan waren te bezoeken. Deze waarschuwing was afgedaan als pervers en verzocht, een belediging voor de plaatselijke burgerij, maar de oude vrouw had gelijk gekregen. Er ging geen week voorbij zonder dat iemand het politiebureau belde om te melden dat er bandensporen over de grafsteen van oma liepen, precies op de plek waaronder, volgens de overlevenden, haar omhoog gerichte, gelukzalige gezicht lag. ‘Hoe zou jij het vinden als iemand met z’n pick-up over jouw kop reed?’ wilde de woedende beller dan weten.

Politiecommissaris Douglas Raymer, die pas laat op Hildale aankwam voor de begrafenis van rechter Barton Flatt, wist nooit hoe hij op zulke vragen moest reageren, omdat die hem zo fundamenteel onzinnig leken dat hij ze niet eens als echte vragen zag. Wilden deze mensen dat hij het voor de hand liggende onderscheid aanstipte tussen met een auto over het graf van een voorouder rijden – natuurlijk, een gevoelloze en onnadenkende daad – en over het hoofd van een levend persoon rijden, wat uiteraard een moordlustige en criminele daad was? Hoe was hij ermee geholpen zich voor te stellen hoe een van beide voelde? Het was alsof mensen van hem verwachtten dat hij zowel de fysieke wereld als de misbaksels ervan begreep, de lasten te talrijk om op te noemen, te uiteenlopend om te beschrijven, de eerste te mysterieus om te doorgronden. Sinds wanneer maakte dit deel uit van de functieomschrijving van een politiecommissaris? Was het niet aan filosofen, psychiaters en priesters om de raadsels van de wereld en het gedrag van mensen uit te leggen? Raymer had meestal zelf geen idee waarom hij deed wat hij deed, laat staan dat hij het gedrag van anderen kon verklaren.

Wat zijn baan ook inhield, op de meeste dagen – en vandaag was zeker geen uitzondering – vond hij zijn werk klote. Toen hij nog patrouilles reed, had hij zich voorgesteld dat hij als commissaris

zijn tijd zou vullen met echt politiewerk, of het publiek tenminste echt een dienst zou kunnen verlenen, maar na twee ambtstermijnen wist hij wel beter. Natuurlijk kwam er in North Bath bij de meeste misdaden geen echt recherchewerk kijken. Een vrouw meldde zich in het ziekenhuis en zag eruit alsof ze helemaal tot moes was geslagen, en beweerde dan dat ze over speelgoed was gestruikeld. Als je haar echtgenoot opzocht en hem de hand wilde schudden, leek die met tegenzin uitgestoken hand nog het meeste op een monsterlijk stuk fruit, paars en opgezwollen, met vocht dat uit de gescheurde huid sijpelde. Maar zelfs zulke ontmoedigende, alledaagse onderzoekjes waren fascinerend vergeleken met de huidige taken van Raymer. Als hij geen begrafenis van mensen die hij niet eens mocht bijwoonde of groepen ‘bezorgde burgers’ toesprak, die meer geïnteresseerd leken om hem te overladen met een grote hoeveelheid kleurrijke beschimpingen dan in de oplossingen die hij aandroeg, dan was hij eigenlijk een kantoormedewerker, een ambtenaar die zijn tijd doorbracht met het invullen van formulieren, verslag uitbracht aan gemeenteraadsleden en het budget bewaakte. Op sommige dagen kwam hij niet eens achter zijn bureau vandaan. Hij werd dik. Ook betaalde het beroerd. Oké, natuurlijk verdiende hij meer dan toen hij patrouilles reed, maar amper genoeg om het eindeloze gezeik te compenseren. Hij nam aan dat hij kon leven met het feit dat zijn werk klote was als hij er goed in was geweest, maar in werkelijkheid was hij het die klote in zijn werk was. Hij had geen idee wat hij zonder Charice had ontmoeten – als je het over gezeik had – en haar onophoudelijke gedram. Want ze had gelijk, hij wérd steeds vergeetachtiger, verstrooider en gepreoccupeerder. Sinds Becka ...

Maar nee, hij ging nu niet aan haar denken. Ging hij niet doen. Hij ging zich concentreren op het hier en nu.

Waar het zo heet was als in Oeganda. Tegen de tijd dat Raymer het parkeerterrein van de begraafplaats was overgestoken en de ongeveer honderd meter had afgelegd naar de plek waar enkele tientallen rouwenden rondom het open graf van rechter Flatt stonden, was hij al doorweekt van het zweet. Zo'n verpletterende hitte was ongehoord voor mei. Hier, in de uitlopers van de Adirondacks, was het weekeinde van Memorial Day, het onofficiële begin van de zomer, bijna altijd een teleurstelling voor de door de winter geplaagde

bevolking, die leek te geloven dat ze de zomer kon afdwingen. Ze gingen barbecueën in de achtertuin, zelfs als de temperatuur onder de tien graden daalde en ze hun parka's tevoorschijn moesten halen. Ze gingen softbal spelen, zelfs al was het speelveld door ijskoude regen veranderd in een modderpoel. Als er een bleek, zwak zonnetje verscheen, gingen ze op weg naar het meer om te waterskiën. Maar dit jaar waren hun vurige gebeden verhoord, en, zoals zo vaak het geval was, tenminste voor zover Raymer wist, met een ironisch eindresultaat. Het was rond de vijfendertig graden, al drie dagen lang, en het einde was nog niet in zicht.

Raymer was meer dan tevreden geweest om de gebeurtenissen van vandaag vanaf de zijlijn te ondergaan, maar hij maakte per ongeluk oogcontact met de burgemeester die, voordat Raymer zijn blik kon afwenden, gebaarde dat hij zich bij de andere notabelen moest voegen, wat hij met tegenzin deed. Gisteren had hij nog zijn best gedaan om onder deze begrafenis uit te komen, waarbij hij zelfs zover was gegaan om Charice, die steeds wanhopiger probeerde uit het politiebureau weg te komen, te vragen in zijn plaats te gaan. Hij had Gus uitgelegd dat hij niet alleen niet erg gesteld was op Barton Flatt, maar hem ook tot de vele lasten van zijn leven rekende. Maar de burgemeester wilde er niets van weten. De rechter was een belangrijk man geweest en Gus verwachtte niet alleen dat Raymer aanwezig was, maar ook dat hij zijn ceremoniële uniform droeg, hoe heet het ook zou worden.

Dus stond hij hier, onder een voor het seizoen misplaatste, verpletterende zon, ter ere van een man die hem bijna twee decennia lang had veracht. Niet dat Raymer hierin alleen stond. Minachting was de normale levenshouding van de rechter en hij maakte er geen geheim van dat hij alle mensen beschouwde als veul (een woord dat Raymer op had moeten zoeken) en fleps (dat woord ook). Hij had een hekel aan criminelen, maar niet minder aan advocaten en politieagenten, die naar zijn mening beter zouden moeten weten. De eerste keer dat Raymer in de raadkamer van de rechter was ontboden, nadat hij per ongeluk zijn wapen had afgevuurd, had Flatt hem gedurende een moment dat voelde als een eeuwigheid aangestaard, met zijn kenmerkende, onheilspellende blik, waarna hij zich tot de toenmalige commissaris Ollie North had gericht. 'Je weet hoe ik denk over het bewapenen van idioten,' had hij tegen

Ollie gezegd. ‘Als je er eentje een wapen geeft, moet je ze allemaal een wapen geven. Anders is het niet eerlijk.’ In de jaren daarna had Raymer talloze kansen gehad om de lage dunk die de rechter van hem had op te vijzelen, maar het was hem gelukt die telkens nog verder te verlagen.

Maar er was natuurlijk nog een reden dat Raymer had geprobeerd om onder deze begrafenis uit te komen. Hij was sinds de begrafenis van Becka niet meer op Hilldale geweest, en hij wist niet zeker hoe hij zou reageren als hij weer dicht bij haar zou zijn. Hij dacht dat hij wel over haar heen was, maar wat als hij weer werd overspoeld door de schok en de pijn van haar verlies en hij begon te snikken om een vrouw die hem volslagen voor schut had gezet? Wat als echte rouwenden getuige zouden worden van zijn gesnotter? Zou zijn onmannelijke verdriet geen schijnvertoning maken van hun veel dieper gevoelde leed?

‘Je bent laat,’ zei Gus vanuit zijn mondhoek, toen Raymer naast hem kwam staan.

‘Het spijt me,’ antwoordde Raymer, vanuit zijn mondhoek, hoewel het hem niet speet en hij in deze hitte de energie niet kon opbrengen om het anders te doen voorkomen. ‘Er kwam een oproep binnen, net toen ik wilde vertrekken.’

‘En die moest jij zelf afhandelen?’

Raymer had zijn antwoord paraat. ‘Ik dacht bij deze oproep dat je liever zou willen dat ik hem zelf afhandelde.’

Hierop vertrok het gezicht van de burgemeester. ‘Alice?’

‘Niets aan de hand. Ik heb haar weer naar huis gebracht.’

Alice was de knettergekke vrouw van Gus die, tenzij Raymer het mis had, weer eens met haar medicatie was gestopt. Charice had hem verontschuldigend opgeroepen en de situatie uitgelegd. ‘Echt?’ zei Raymer, terwijl de moed hem in de schoenen zonk. ‘Niet weer die telefoon, hè?’

‘Jazekers,’ bevestigde Charice.

De nieuwe mobiele telefoons, die nu al meer dan een jaar gemeengoed waren in New York en Albany (en ook in het verderop gelegen Schuyler Springs in opkomst waren), waren nog altijd een zeldzaamheid in Bath. Gus had er een en dreigde er ook een voor Raymer te kopen, met wie hij min of meer voortdurend in contact wilde blijven. Alice had kennelijk gezien hoe mensen tegen hun

telefoon praatten en had direct begrepen hoe zo'n apparaat in haar situatie van pas zou komen. Omdat ze geen reden zag waarom de roze telefoon in haar slaapkamer niet zou voldoen, had ze het snoer losgehaald van de hoorn en het nu nutteloze apparaat in haar tas gestopt. Als ze eenmaal de behoefte voelde een gesprek te voeren, haalde ze en plein public de hoorn tevoorschijn en begon ertegen te praten alsof het een echt mobieltje was, iets wat de mensen de stuipen op het lijf joeg.

'Waarom laat je mij dit niet regelen?' had Charice gezegd. 'Anders kom je nog te laat op de begrafenis.'

Maar Raymer zag niet graag dat iemand anders de arme vrouw benaderde. Ze reageerde vaak angstig op uniformen, maar omdat ze een vriendin van Becka was geweest herkende ze hem altijd wel, hoewel zijn uniform haar verwarde.

'Nee, ik doe het liever zelf,' zei Raymer. Hij was eigenlijk wel gesteld op de vrouw. De meeste gekken van Bath waren ruziezoekers, maar Alice was zo mak als een lammetje. Ze leek vooral eenzaam. Ook zij had een klap gekregen door de dood van Becka.

'Misschien dat een andere vrouw ...' ging Charice verder, niet geheel onredelijk.

'Bedankt, maar ik zie liever iemand met gezond verstand op het hoofdkwartier,' zei hij, zijn gebruikelijke antwoord. Maar het was waar. Charice had het beste stel hersens van iedereen op het bureau, inclusief hijzelf.

'Wat? Denk je dat de vrouw van de burgemeester van mij schrikt? Zeker omdat ik zwart ben en zo.'

'Nee, Charice,' verzekerde hij haar. 'Die gedachte is nog nooit bij me opgekomen.' Hoewel dat wel het geval was geweest, heel eventjes maar, voordat het fatsoen haar weer had verbannen. 'Waar is ze?'

'In het park,' zei ze. 'Ik hoop alleen maar dat je niet denkt dat je iemand voor de gek houdt.'

'Charice, dit heeft niets te maken met...'

'Je wilt gewoon niet naar die begrafenis toe,' zei ze, waarmee ze hem op het verkeerde been zette.

'Het duurt vast niet lang,' zei hij, hoewel hij hoopte dat het wel lang zou duren.

'Want ik kan ook Miller sturen.'

‘Miller,’ herhaalde hij. Meende ze dat nou? Miller? ‘Die is nog in staat haar neer te schieten.’

‘Hij staat pal achter je, Chef.’

Raymer zuchtte, masseerde zijn slapen. ‘Zeg hem dat het me spijt. Dat was niet aardig van me.’

‘Ik maakte maar een geintje. Hij staat er niet echt.’

‘Dan spijt het me ook niet.’ ‘Maar hij had er net zo goed kunnen staan, wil ik maar zeggen. Dit is de reden dat je jezelf altijd in de nesten werkt.’

‘Werk ik mezelf altijd in de nesten?’

‘Ik ben niet gelukkig tot u niet gelukkig bent?’

‘Ik heb je gevraagd het daar niet meer over te hebben, Charice.’

‘Ik wil maar zeggen.’

‘Ik weet ’t, Charice, je wilt altijd maar iets zeggen. Ik vraag je om ermee op te houden, om altijd maar iets te willen zeggen, oké?’

Hij trof Alice aan, zittend op een bankje voor het oorlogsmonument. Zelfs in de schaduw was het verzengend heet, hoewel zij daar niets van leek te merken. Ze hield de roze hoorn tegen haar oor. ‘Ik zou nooit zo wreed tegen een vriendin kunnen zijn,’ zei ze tegen degene met wie ze zich voorstelde een gesprek te voeren.

‘Hallo, mevrouw Moynihan,’ zei Raymer en hij ging naast haar zitten. Alice was op enig moment in haar leven kennelijk een hippie geweest en nu, achter in de vijftig, was ze dat weer geworden. Ze had een paardenbloem in haar lange, grijzende haar gestoken en droeg geen bh, zag hij. Charice had gelijk gehad. Alweer. Hij had haar dit moeten laten afhandelen, zoals ze had voorgesteld. Ze had zijn motief ook al doorzien. Hij had niet naar de begrafenis gewild. ‘Hoe gaat ’t ermee vandaag?’

Alice keek hem vreemd aan, alsof die vraag haar verbijsterde, glimlachte toen omdat ze kennelijk had besloten dat hij, ondanks zijn vermomming als politieagent, iemand was die ze echt kende. Ze duwde op de telefoon op de plaats waar de knop voor opnemen/ophangen zou zitten als het werkelijk een mobieltje was geweest, en stopte toen de hoorn in haar tas. ‘Je moet de groeten van Becka hebben,’ zei ze, waarop er een rilling langs Raymers ruggengraat omhoogtrok, juist op het moment dat een zweetdruppel erlangs naar beneden rende. Dit was niet voor het eerst dat ze beweerde contact te hebben gehad met zijn overleden vrouw.

‘Doe haar maar de groetjes terug.’

Alice zuchtte en sloeg haar blik neer, alsof ze zich geneerde. ‘Zo-veel mannen.’

Het duurde even voordat Raymer beseftte dat ze het niet meer over Becka had. Ze keek naar de rijen met namen op het oorlogsmonument.

‘De meesten nog jongens,’ zei hij.

‘Ja, jongens. Mijn zoon staat er ook bij.’

Maar dat was niet waar. Zij en Gus hadden geen kinderen. Ze was al eens eerder getrouwd geweest, maar voor zover hij wist, had dat huwelijk ook geen nageslacht opgeleverd.

‘Oorlog is iets gruwelijks.’

‘Ja,’ beaamde hij. Drie namen in het Vietnamdeel waren van klasgenoten van hem.

‘Becka wilde graag kinderen.’

‘Nee,’ zei hij en hij herinnerde zich de enige keer dat ze dit hadden besproken. Becka was er fel tegen, dus deed hij alsof hij ook geen kinderen wilde. ‘Ik denk eigenlijk niet dat ze kinderen wilde.’

‘Ik zal het haar de volgende keer vragen.’

‘Zal ik je naar huis brengen, Alice?’

‘Moet ik naar huis?’

‘Gus zei van wel,’ zei Raymer. Dat was gelogen, maar dat zóú hij hebben gezegd, als hij had geweten dat ze weer was ontsnapt.

‘Gus houdt van me,’ zei ze, alsof ze een merkwaardig, onbekend feit debiteerde.

Ze stonden op en Raymer liep met haar naar zijn Jetta en hielp haar bij het instappen. Ze spraken pas weer toen hij de oprit van het oude victoriaanse huis opdraaide, waar zij met Gus woonde, het laatste huis van Upper Main, tegenover de ingang van het Sans Souci-park. Voordat ze uitstapte, draaide ze zich naar hem toe. ‘Ik probeer telkens te bedenken wie je ook alweer bent,’ zei ze.

‘Waar hebben ze deze vent in godsnaam opgeduikeld?’ fluisterde Raymer tegen Gus.

De geestelijke die de grafrede hield, leek een beetje op Alice. Hij had haar tot op zijn schouders en het complexe, veelkleurige stiksel op zijn dunne, loshangende gewaad leek iets te betekenen ... maar wat precies? Dat hij een vriendin had? Dat hij in zijn vrije

tijd borduurde, in plaats van naar sport op tv te kijken? Hij had iets instinctief afstotelijks, besloot Raymer, hoewel het een minuutje duurde voor hij wist wat. Zonder zichtbaar boordje boven zijn gewaad, noch manchetten of sokken rond zijn enkels, wekte hij de indruk dat hij naakt was onder zijn versierde soepjurk, en Raymer kreeg een ongewenst visioen van 's mans donkere, bungelende genitaliën.

‘Meer dan vier decennia lang,’ reciteerde Eerwaarde Gewaad, ‘was rechter Barton Flatt de stem van rede en gerechtigheid van onze mooie stad. Dat was hoe hij gewoonlijk onze geliefde woonplaats omschreef. Onze mooie stad.’

Raymer wist een kreun te onderdrukken. Hij was er vrij zeker van dat de Edelachtbare die woorden nooit had uitgesproken. Flatt had maar weinig op met wat dan ook, afgezien van een abstract concept dat hij ‘kleinsteeds recht’ noemde en dat hij beweerde te spreken. Raymer had nooit de moed gehad hem te vragen hoe dat verschilde van andere vormen van rechtspraak, maar hij nam aan dat ‘waarschijnlijk door een hogere rechtbank te vernietigen’ de lading wel dekte. Trots op zijn reputatie als non-conformist deelde de rechter zijn uitspraken mee op de berustende toon van een man die maar al te goed wist dat andere juristen de dingen mettertijd anders zouden zien. Onze mooie stad? Raymer geloofde er niets van.

Mijn god, wat was het heet. Hij voelde de straaltjes zweet over zijn borstkas biggelen, tussen zijn schouderbladen en vanuit zijn oksels druipen; al dat vocht hoopte zich op in zijn opgekropen boxershort. Op de bodem van de grafkuil, die bijna twee meter diep was, was een stukje schaduw waar Raymer echt naar verlangde, merkte hij. Zo diep in de grond zou het koel zijn, fris ruiken. Hoe lekker zou het zijn om in de kuil te kruipen en je op te rollen, om te rusten in die koelte. Goed, er waren waarschijnlijk leukere dingen die je je als man kon wensen, maar eerlijk gezegd schoot hem geen daarvan te binnen. Door zijn ontmoeting met die arme Alice, en het feit dat ze uit het niets over Becka was begonnen, was zijn stemming – die zich toch al in de onderste regionen had bevonden – gezakt naar een dieptepunt. Sinds zijn vrouw een jaar geleden was overleden – oké, goed, nu dacht hij tóch over haar na – was hij niet zichzelf geweest. Op de meeste ochtenden, zelfs als hij goed had geslapen,

werd hij zo duf en lethargisch wakker dat hij zichzelf uit bed moest praten. Ook waren zijn lusten op hun retour. Zijn *sex drive* was helemaal verdwenen en op het politiebureau moest Charice hem er vaak aan herinneren dat hij iets moest eten. Verdriet, zo verklaarde zij het, maar Raymer had zo zijn twijfels. Tuurlijk, hij had ooit van Becka gehouden, met heel zijn hart, en de manier waarop ze was omgekomen was onbeschrijfelijk vreselijk geweest, maar nu was hij meestal benieuwder naar degene met wie ze ervandoor had willen gaan.

Gus stootte hem aan, zijn stem amper hoorbaar. 'Schiet het een beetje op met die toespraak van je?'

'Bijna klaar,' verzekerde Raymer hem, hoewel hij nog geen woord had geschreven. Het grote evenement op maandag, het hoogtepunt van de feestdagen, de nieuwe naamgeving van de middelbare school ter ere van Beryl Peoples, was iets anders waar hij had geprobeerd onderuit te komen. Op de een of andere manier was Gus erachter gekomen dat hij leerling was geweest van juffrouw Beryl en hij had hem meteen onder zware druk gestrikt voor de feestelijkheden. Raymer legde uit dat hij op z'n best een zesminnetjes-scholier was geweest en niet bepaald een goed voorbeeld was voor haar educatieve capaciteiten. Waarom vroeg Gus niet iemand die tenminste goede cijfers had gehaald? Omdat de slimme jongens en meisjes, zei Gus toen, allemaal waren vertrokken, zoals je kon verwachten. Nee, Raymer moest het doen. Eerder die week was hij er met een schrijfblok voor gaan zitten en had hij een paar halfslachtige pogingen gedaan, waarna hij het had opgegeven. Vanmiddag zou hij nog een poging wagen. Als hij weer niets op papier wist te zetten, zou hij Charice vragen iets te schrijven.

'Onze ... mooie ... stad,' herhaalde Eerwaarde Gewaad, vol gespeelde verwondering. Door zijn eigen retoriek was de man bijna in een staat van vervoering terechtgekomen, en hij spreidde zijn armen wijd, alsof hij heel Bath wilde omarmen, hoewel zijn enige gehoor op dat moment, afgezien van een handjevol oververhitte rouwenden, de doden in hun graven waren, die zich zo ver als het oog reikte uitstrekten. 'En nu we deze reus van een man te rusten leggen, moeten we misschien even de tijd nemen om te overpeinzen wat hij met die woorden bedoelde.'

Reus van een man? Eén meter zevenenzestig, vijfenzestig kilo,

hooguit. Raymer had deze specifieke reus gewoon op kunnen tillen en een flink eind weg kunnen smijten. Sterker, hij had zich meer dan eens voorgesteld precies dat te doen.

‘Bedoelde hij dat we hier in de regio rond Schuyler gezegend zijn met een overvloed aan natuurschoon en een overdaad aan hulpbronnen? Met bergen en meren en stroompjes en bronnen?’

Bronnen? Waarom begint hij daarover? In Bath waren alle bronnen opgedroogd.

‘Met koele, ondoordringbare wouden waar eens de snelle, stille Iroquois renden op hun zachte, soepele mocassins?’

Iroquois? De moed zonk Raymer in de schoenen. Als er zelfs plaats was voor klote-indianen in de grafrede van de rechter, wat kon je dan in vredesnaam nog irrelevant noemen?

‘Ik geloof dat hij dat bedoelde,’ verklaarde Eerwaarde Gewaad. ‘Maar was dat álles wat hij bedoelde?’

Raymer was bereid te verklaren dat dit inderdaad de totale optelsom van de bedoelingen van de overledene was, als het betekende dat ze allemaal naar huis konden gaan, maar helaas.

‘Ik, om te beginnen, geloof níét dat dit alles was.’

Was het denkbaar dat deze dombo daadwerkelijk een kerk vertegenwoordigde, waar dan ook? Hij leek meer het type dat een eigen religie begon. Of was hij een soort interreligieuze geestelijke, die was uitgeleend door de universiteit van Schuyler Springs, waar hij de taak had studenten te troosten in het onwaarschijnlijke geval dat ze lang genoeg nuchter waren om gevoelens te ontwikkelen? Een academische aandoening zou zowel zijn opgeblazen onzin verklaren, als het zelfvertrouwen waarmee hij die debiteerde. Toch, je moest je wel afvragen wat voor instructies hij had gekregen. Hadden ze hem niet verteld dat rechter Flatt de meest vooraanstaande atheïst van Bath was geweest? Dat er daarom geen herdenkingsdienst in de kerk was gehouden? Begreep hij niet dat zijn verschijnen hier louter te danken was aan de status van de rechter als publiek figuur en de wens van de gemeenschap om de laatste eer te bewijzen? (Oké, Raymer voelde zelf geen behoefte daaraan, maar begreep dat anderen dat wel deden.) Eerwaarde Gewaad, die niet leek te begrijpen dat hem een onmogelijke taak was toebedeeld, was er blijkbaar van overtuigd dat het zijn plicht was om dezelfde preek af te steken die hij vanaf zijn kansel ter ere van het overlijden van zijn eigen, ge-

liefde diaken zou houden. Of op zijn minst een poging te doen om de plechtigheid even lang te laten duren in de verzengende zon, als hij binnen zou duren, met de airconditioning op tien.

Wat zou juffrouw Beryl van deze droplul hebben gevonden? 'Als je schrijft,' had ze Raymer en zijn klasgenoten voorgehouden, 'stel je dan een retorische driehoek voor.' Boven hun opstellen tekende ze altijd twee driehoeken; de eerste stond symbool voor het opstel dat de scholier had geschreven en de tweede, die een andere vorm had, moest helpen het opstel te verbeteren. Alsof geometrie – alweer zo'n vak dat Raymer de stuipen op het lijf joeg – dingen zou verduidelijken. De zijden van de driehoek van de oude vrouw stonden voor *onderwerp*, *publiek* en *schrijver*, en de meeste vragen die ze in de kantlijn van hun opstellen krabbelde hadden met de relatie tussen die drie te maken. Waaróver wil je schrijven? wilde ze vaak weten, en trok dan een kronkelend lijntje naar de O aan de onderwerpszijde. Zelfs als ze schreven over een onderwerp dat zij hun zelf had opgedragen, bleef ze volhouden dat het onderwerp niet duidelijk was. Andere keren vroeg ze: *Wie stel je je voor bij de lezer?* (Nou ja, ú, had Raymer haar graag in herinnering willen brengen, hoewel ze standvastig volhield dat dit niet het geval was.) *Wat doet je lezer op dit moment? Waarom denk je dat diegene in dit alles is geïnteresseerd?* (Nou, als dat niet zo was, waarom had ze hun om te beginnen de opdracht gegeven iets over dit onderwerp te schrijven? Dacht ze soms dat hij erin geïnteresseerd was?)

Maar haar meest mysterieuze en verbijsterende vragen gingen altijd over de schrijver. Die zijde van Raymers driehoek was altijd zo kort en de andere twee zo lang, dat de geometrische vorm die ontstond nog het meeste op een werfhelling leek. Op elk van zijn opstellen schreef ze: *Wie ben je?* alsof hij de naam Douglas Raymer niet bovenaan de eerste pagina had geschreven. Als hij haar hiernaar vroeg, was haar uitleg al even verbijsterend. Er zat altijd, zo beweerde ze, een 'impliciete schrijver' achter het schrijfwerk zelf. Niet jij, de eigenlijke schrijver – niet degene die je zag als je in een spiegel keek – maar meer de 'jij' die je werd als je een pen ter hand nam met de bedoeling te communiceren. *Wie is deze Douglas Raymer?* vroeg ze vaak provocerend. (*Niemand*, wilde hij haar dan vertellen, maar al te bereid om niemand te zijn als dit betekende dat ze hem met rust liet.)

Omdat het belangrijk leek voor haar, had Raymer zijn best gedaan om de driehoek van de oude vrouw te doorgronden, hoewel die net zo'n diep mysterie voor hem bleef als de Heilige Drie-eenheid van Vader, Zoon en Heilige Geest. Maar die werd tenminste aangeprezen als een diepzinnig mysterie, dat je moest overpeinzen, ook al wist je dat dit het menselijk begrip te boven ging – een grote geruststelling voor Raymer, omdat het zijn begrip in elk geval te boven ging. De retorische driehoek van juffrouw Beryl daarentegen was iets wat hij werd geacht te begrijpen.

Vandaag, drie decennia later, begreep Raymer ironisch genoeg eindelijk wat ze destijds had bedoeld: de driehoek van Eerwaarde Gewaad miste twee hele zijden. Hij had overduidelijk niet nagedacht over zijn publiek, of over de verpletterende hitte waaraan dat was blootgesteld. Ook zijn onderwerp deed er niet toe. Rechter Flatt zelf, over wie de man duidelijk niets wist, betekende voor hem niets meer dan een aanleiding voor retoriek. Om het nog erger te maken werd de ontstane leemte opgevuld door de schrijverszijde van de driehoek, de kant die Raymer als jongen altijd in verwarring had gebracht, maar die Eerwaarde Gewaad helemaal onder de knie had. Als hem was gevraagd: Wie *bén* je? dan zou de geestelijke hebben geantwoord dat hij *iemand* was en bovendien, een heel speciaal iemand. Raymer betwijfelde of juffrouw Beryl die overtuiging gedeeld zou hebben, maar wat dan nog? De Eerwaardes Gewaad van deze wereld kon dat niets schelen. Waar kwam zo'n adembenemend zelfvertrouwen vandaan? Hoewel hij instinctief walgde van de man, kon Raymer niet anders dan jaloers zijn op diens zelfverzekerdheid. Niet geplaagd door enige twijfel vond deze Eerwaarde Gewaad kennelijk dat hij de juiste man voor deze klus was, en waarschijnlijk voor *élke* klus, zelfs voordat hij te horen had gekregen wat de klus inhield. Hij had alles al uitgedokterd, kon niet wachten om anderen daarin te laten delen en leek van mening dat hij iedereen wel iets te bieden had.

Raymer was het tegenovergestelde; hij werd altijd geplaagd door twijfels en liet vaak de mening die anderen over hem hadden prevaleren over de zijne, zo grondig dat hij nooit zeker wist of hij er wel een had. Als kind was hij met name gevoelig geweest voor schelden, iets wat hem niet alleen diep kwetste maar hem ook in een imbeciel veranderde. Als je hem stom noemde, was hij opeens stom.

Noemde je hem een angstaas, dan werd hij een lafaard. En het deprimerendste was: als volwassene was hij niet veel veranderd. De opmerking van rechter Flatt over het bewapenen van idioten had hem gekwetst, juist omdat de inschatting van de rechter zo correct was geweest. Omdat, laten we eerlijk zijn, zijn beoordelingsvermogen hem in de steek h ad gelaten die dag. Hij had Donald Sullivan – een andere nagel aan zijn doodskist – de kans gegeven om vat op hem te krijgen. Sully had met zijn pick-up over het trottoir in een woonwijk gereden, en Raymer had alle recht gehad om hem op te pakken. Maar hij had niet zijn wapen moeten trekken en het al helemaal niet op een ongewapende burger moeten richten, zelfs niet als waarschuwing, en hij had al evenmin de veiligheidspal van de revolver moeten halen, waarmee hij zijn eerste twee inschattingfouten verergerde. Hij herinnerde zich niet dat hij de trekker had overgehaald, maar dat moest hij wel hebben gedaan – een waarschuwingsschot, zo verklaarde hij het onmiddellijk, de gedachte sneller dan de kogel. Maar niet veel sneller. Een fractie van een seconde later had in de verte het geluid van brekend glas geklonken, van – Raymer vond het nog altijd een wonder – een klein, zeshoekig wc-raampje anderhalve straat verderop, waaronder een oudere vrouw op haar toiletpot zat. Als ze iets sneller haar behoefte had gedaan of erna iets kwieker was opgestaan, had de kogel haar in de achterkant van haar hoofd geraakt.

Door het incident was hij veranderd in een pacifist. Meer dan een maand lang, totdat Ollie North iets vreemds opviel aan zijn houding en vroeg of hij zijn wapen mocht zien, laadde Raymer zijn wapen niet eens. Ook zou hij het niet hebben gedragen, als het handboek niet specifiek had voorgeschreven dat het uniform zonder wapen niet compleet was. Ollie, die nog meer ontgaan was door Raymers ongeladen wapen dan hij was geweest door het per ongeluk afgaan van diens geladen revolver, had hem uitgelegd dat er maar een ding gevaarlijker was dan een burger met een geladen wapen, en dat was een agent met een ongeladen pistool. ‘Heb je soms een doodswens?’ wilde hij weten. Zelfs als jonge agent wist Raymer dat het juiste antwoord daarop nee luidde, maar in plaats van dat te zeggen haalde hij alleen maar zijn schouders op en liet de vraag in de lucht hangen.

Waarom was hij zo vatbaar voor het oordeel van anderen, vroeg

hij zich altijd af, terwijl andere mensen zich er zo weinig van aantrokken? Oké, misschien zou de dode rechter weinig ophebben met deze Eerwaarde Gewaad. Als hij nog zou leven en deze bespottelijke grafrede hoorde, dan had hij hem waarschijnlijk in bewaring gesteld wegens karaktermoord. Maar wat Raymer betrof leken de mannen meer op elkaar dan ze van elkaar verschilden: geen van beiden leek zich er zorgen over te maken dat ze het verkeerd hadden, noch hadden ze de neiging om hun besluiten te herschrijven. (*Herschrijven, herschrijven, herschrijven*, raadde juffrouw Beryl altijd aan. *Schrijven is denken, en voor goed, eerlijk denkwerk is herschrijven nodig.*)

Dat gold echter niet voor rechtspreken, kennelijk. Raymer was talloze keren ontboden in de rechtszaal van Flatt, en voor zover hij wist had de man nog nooit zijn oorspronkelijke vonnis bijgesteld. Pas geleden nog had Raymer een getuigenis afgelegd tegen een man die George Spanos heette en aan de rand van 'onze mooie stad' woonde, met zijn vrouw, kinderen en een tiental schurftige honden, die hij allemaal als wilde beesten afranselde tot zij zich dienovereenkomstig gedroegen. Toen Raymer naar hem toe was gegaan om hem te arresteren, was hij drie keer gebeten: twee keer door honden en een keer door een verwilderd kind. (De vrouw had godzijdank geen tanden meer.) De beet van de kleine jongen was geïnfecteerd geraakt, waardoor hij antibiotica nodig had gehad, alsmede een tetanusinjectie voor de hondenbeten, maar toen Raymer hinkend naar de getuigenbank liep, liet Flatt geen spoorje sympathie blijken, zelfs niet nu, in tegenstelling tot het eerdere incident, Raymer zonneklaar en ondubbelzinnig in zijn recht stond. Met Flatts bestudeerde, theatrale blik op zich gericht, kreeg Raymer het gevoel dat hij en de beklagde op de een of andere manier van plek waren verwisseld. Hij, de commissaris, werd gevraagd zichzelf te verdedigen. Het was te begrijpen, gaf de rechter toe, dat hij door de honden was gebeten. Maar hoe was het in hemelsnaam mogelijk, zo vroeg hij Raymer, dat hij ook een knauw van een kind had gekregen? Gedurende de hele rechtszaak zat Spanos naast zijn advocaat, met een uitdrukking vol gekrenkte onschuld die zo overtuigend was, dat Raymer hem bijna geloofde. Terwijl hij er zelf – en hij had geen spiegel nodig om het gezicht te zien dat hij aan de buitenwereld toonde – uitzag als altijd: schuldig aan alle aanklachten.

Rechter Flatt vond hem overduidelijk een idioot, en dat liet hem geen andere keuze dan er een te worden. Het ging om je uitstraling, en zoals gewoonlijk werkte die tegen hem. Rechtspraak? Hoe was die in vredesnaam mogelijk als de onschuldigen schuldig leken en vice versa?

Nog irriteranter dan de herhaaldelijke vernederingen in de rechtszaal was dat de oude bok een oogje op Becka had laten vallen. Niet lang nadat ze getrouwd waren, was ze bij toeval naast Flatt terechtgekomen bij een diner ter ere van een pensionaris. De rechter had altijd al interesse in aantrekkelijke jonge vrouwen gehad, en na het overlijden van zijn eigen vrouw zag hij er geen been in om af en toe met de vrouw van een ander te flirten. Becka was uitdagend gekleed die avond, voor de begrippen van North Bath tenminste, in een zwarte jurk met een diep décolleté. Gedurende het hele diner praatten de rechter en zij samenzweerderig, aan de overkant van de tafel, als oude maatjes met een flinke voorraad gedeelde herinneringen. Op een bepaald moment neigden ze hun hoofden naar elkaar en keek Becka Raymer kort aan, voordat ze in lachen uitbarstte. Uiteraard had hij de conclusie getrokken dat de Edelachtbare, om haar te vermaken, het verhaal had verteld over de dag dat haar stomme echtgenoot bijna een oude vrouw van haar toilet had geknald.

‘Wat een schatje,’ zei Becka later enthousiast, terwijl ze de gordel van de RAV vastmaakte, waardoor haar jurk openviel en een prachtige borst te zien was. Was Flatt tijdens de gember-wortelsoep ook op deze hartverwarmende aanblik getraakteerd? vroeg Raymer zich af. ‘Ik vond hem juist erg aardig. Waarom heb je mij voor hem gewaarschuwd?’

‘Nou, hij heeft me een idioot genoemd, weet je nog?’ zei Raymer. Hij had Becka al over het schietincident verteld toen ze elkaar net kenden, omdat hij dacht dat zij het beter van hem kon horen dan in het roddelcircuit van Bath waar het verhaal – zoals zoveel verhalen waarin hij belachelijk werd gemaakt – nog steeds de ronde deed. ‘In aanwezigheid van mijn baas. In aanwezigheid van de man die ik had gearresteerd.’

‘Nou,’ zei zijn vrouw en ze wachtte zo lang dat Raymer zich afvroeg waar het heen ging. *(Dat was lang, lang geleden? ... Ik weet zeker dat hij het niet zo bedoelde? ... Kun je hem dat verwijten?)* Wat

hij hoopte dat ze zou zeggen, was: *Eigenlijk sprak hij heel lovend over jou*, maar natuurlijk zei ze dat niet. In plaats daarvan zei ze: 'Ik weet hoe je tegen deze avond opzag, maar ik heb me prima vermaakt.'

Volgens haar weloverwogen mening was Raymer zich veel te veel van zichzelf bewust. 'Niet alles draait om jou,' zei ze vaak, alsof hij een narcist was. Maar ze had een punt. Hij had de slechte gewoonte om alles te internaliseren. Neem bijvoorbeeld de twee keren dat de rechter zijn ambt vol drama had neergelegd. Was het toeval dat hij de eerste keer ontslag nam, precies op de dag dat Raymer werd verkozen tot commissaris? En dat hij het precies vier jaar later een tweede keer deed, toen Raymer was herverkozen? Ja, zo verzekerde Becka hem, het kón niet alleen toeval zijn, dat was het waarschijnlijk ook. In de laatste twee decennia had de man drie afzonderlijke kankeraandoeningen overwonnen; eerst een tumor op zijn long, toen een nogal agressieve vorm van prostaatkanker en uiteindelijk een klein, maar kwaadaardig gezwel op zijn hersenstam, een tumor die zijn vinnige intellect, humor en scherpe tong een tijdlang versterkte – eigenschappen die volgens Raymer geen van alle nog verder aangescherpt hoefden te worden. Sterker, hij had net besloten dat kanker niet de sluipmoordenaar was waarvoor de mensen hem hielden, toen het bericht binnenkwam dat de oude man in coma lag en toen, een paar dagen later, uiteindelijk overleed.

Iets waarover Raymer tot zijn verbazing gemengde gevoelens had. Aan de ene kant hoefde hij nooit meer die ballenverschrompelende, afkeurende juridische blik te ondergaan. Noch zou hij, afgezien van in zijn herinneringen, langer worden uitgescholden door deze figuur, wiens mening hoog werd aangeslagen. Maar als de geest verder leefde, zoals zovele mensen geloofden, betekende dit dan niet dat rechter Platt hem tot in de eeuwigheid een idioot zou vinden? Dat was toch niet eerlijk? Was hij echt zo onbekwaam? Het was waar, hij had nooit astronomisch hoge cijfers behaald op school. Hoewel hij zich netjes gedroeg en nooit voor problemen zorgde, leken zijn leraren allemaal opgelucht dat hij aan het einde van het schooljaar, samen met zijn klasgenoten, doorstroomde naar de volgende klas, waar hij een ander tot last zou zijn. Alleen juffrouw Beryl, die doorging met driehoeken tekenen en zich in de kantlijn van zijn opstellen bleef afvragen wie hij was, leek in zekere

zin op hem gesteld te zijn, hoewel Raymer zelfs dit niet zeker wist. De oude vrouw stopte hem onophoudelijk boeken toe, en hoewel een andere jongen deze cadeautjes als aanmoediging zou opvatten, vroeg Raymer zich af of ze geen straf waren voor een misstap die hem was ontgaan.

Op de voorkant van een boek, zo herinnerde hij zich, was een groepje mensen in het mandje van een heteluchtballon afgebeeld. Raymer vond dat dit plaatje helemaal niet klopte. De kleuren van de ballon waren te fel en de mensen in het mandje leken gelukkig, terwijl het gezonde verstand dicteerde dat ze schijtsbenauwd moesten zijn. Een ander boek ging over een groep ontdekkingsreizigers die via een vulkaan naar de diepten der aarde afdaalde. Wat probeerde ze hem in hemelsnaam duidelijk te maken? Dat hij moest overwegen om naar een plek ver, ver weg te gaan? Dat het niet uitmaakte of hij naar boven of naar beneden ging, áls hij maar ging?

Hij bedankte haar natuurlijk voor elk boek, maar eenmaal thuis verborg hij ze op de bovenste plank van zijn kast, waar zijn kleine moeder, tenzij ze op een stoel klom, ze niet zou ontdekken en zou gaan piekeren over hun herkomst. Gedurende zijn hele jeugd koesterde ze een diepgewortelde angst dat hij, net als haar vader, een dief zou worden en telkens als hij iets bezat wat zij hem niet zelf had gegeven, wilde ze meteen weten hoe hij eraan kwam. Als ze zijn verklaring verdacht of onwaarschijnlijk vond, kreeg hij de volle laag – hetzelfde geschreeuw en gejammer en als een waanzinnige haar haar uittrekken dat zijn vader uiteindelijk deed vertrekken. Met name dat gedoe met dat haar uittrekken maakte Raymer bang, want haar haar was al zo dun dat je haar bleke schedel kon zien, en hij wilde niet het enige kind van het stadje met een kale moeder worden.

‘Ze komen je gewoon halen,’ waarschuwde ze hem keer op keer, met verwilderde, roodomrande ogen. ‘Dat doen ze met dieven, weet je.’

En dan keek ze hem strak aan met die blik van haar, en wachtte tot de waarheid van haar woorden tot hem doordrong, waarna ze diep zuchtte en in de verte staarde, in haar geheugen, naar de voornaamste gebeurtenis uit haar kindertijd. ‘Ze haalden mijn vader ook op. Ze kwamen gewoon de veranda op en klopten op onze

deur. Ik smeekte mijn moeder om niet open te doen, maar dat deed ze wel. En toen kwamen ze binnen en pakten hem beet.' Ze nam dan een moment om de afschuwelijke herinnering te herbeleven, wendde zich vervolgens tot haar zoon en het heden met een onvermijdelijk postscriptum. 'Je had hem moeten zien huilen! Zien hoe hij smeekte om niet mee te hoeven!' De onderliggende betekenis was duidelijk: als de tijd daar was, zou Raymer net zo snotteren en smeken om niet naar de cel afgevoerd te worden. Hoewel hij nooit iets had gestolen en daar ook geen behoefte aan had, was het hem niet gelukt om de mogelijkheid dat het zou gebeuren, die zij zo levendig voor zich zag, minder waarschijnlijk te maken. Zijn plan, als je het al een plan kon noemen, was om niets zó graag te willen dat het stelen ervan een serieuze verleiding zou vormen.

Veel boeken die juffrouw Beryl hem had gegeven waren oud en roken muf, met ezelsoren aan de pagina's, het soort boeken dat je graag weggaf, maar andere waren er een stuk beter aan toe, sommige zelfs splinternieuw. Vaak stond de naam Clive Peoples jr. op het schutblad geschreven. Toen hij juffrouw Beryl eens daarnaar vroeg, vertelde ze hem dat Clive haar zoon was, maar dat hij nu volwassen was, en bankier. Iets in de manier waarop ze dit vertelde, suggereerde dat ofwel de jongen Clive of de man Clive haar had teleurgesteld. Had ook hij gefaald om de retorische driehoek onder de knie te krijgen? Raymer voelde mee met het kind. Stel je voor dat juffrouw Beryl je moeder was, met je hele leven als gigantische kantlijn, waarin zij onmogelijke vragen kon krabbelen.

Toch voelde hij zich schuldig dat hij alleen maar deed alsof hij de boeken las die ze hem gaf en hij wenste dat hij iets had kunnen bedenken waardoor ze ermee ophield. Hij wenste ook dat ze ophield vragen te stellen over de boeken die hij beweerde gelezen te hebben. Waarom gedroeg ze zich niet als de andere leraren, die hem in de herfst blanco aankeken als hij ze tegenkwam bij Woolworths en gedag zei, omdat ze hem in een paar maanden tijd volkomen waren vergeten? De oude mevrouw Peoples, vreesde hij, vergat helemaal niets en ze was evenmin van plan hem te vergeten.

Zoals zovele van zijn angsten bleek ook deze gegrond. Gedurende zijn hele middelbareschooltijd bleef juffrouw Beryl hem kwellen. 'Wat lees je nu, Douglas?' vroeg ze, telkens als ze elkaar tegenkwamen, en als het hem niet lukte met een titel op de prop-

pen te komen, zei ze dat hij bij haar langs moest komen, want ‘ze had verschillende boeken die hij wel interessant zou vinden’. Telkens beloofde hij dat te doen, maar hij deed het natuurlijk nooit. Ze was toen al met pensioen en het was mogelijk dat ze alleen maar eenzaam was, omdat haar echtgenoot, de rij-instructeur van de middelbare school, zo’n tien jaar eerder was omgekomen toen een nerveuze leerling hem door de voorruit had gelanceerd. Het speet hem als ze eenzaam was, maar dat was niet zijn schuld, en hij voelde dat ze zeker van plan was voor eeuwig vragen te blijven krabbelen in de kantlijn van zijn psyche.

Na de middelbare school ging hij een jaar lang naar een mbo in het zuiden van de staat, maar toen werd zijn moeder ziek en was er geen geld meer, dus was hij teruggekeerd naar Bath. Nu het contact met juffrouw Beryl was verbroken, merkte hij dat hij niet meer zo bang voor haar was en haar zelfs een beetje miste. Meer dan eens overwoog hij haar op te zoeken, misschien kon hij haar dan vragen waarom ze hem al die boeken gaf. Hij zou misschien zelfs opbiechten dat hij nu, evenmin als toen hij nog een tweedeklasser was, wist wie Douglas Raymer was. Maar intussen was zij de hospita van Donald Sullivan geworden, en hij betwijfelde of het mogelijk was dat iemand genegenheid kon voelen voor twee zulke verschillende mannen. Goed, zei hij in zichzelf. Laat de oude vrouw maar in Sully’s kantlijn schrijven. Kijken wat hij daarvan vindt.

In diezelfde periode kreeg hij een baantje als conciërge op de universiteit van Schuyler Springs, waar hij een oude agent ontmoette die toezicht hield op de campus en die hem aanraadde naar de politieacademie te gaan, wat Raymer uiteindelijk ook deed. Een uniform, ontdekte hij, werkte bijna net zo goed als een identiteit, en zelfs juffrouw Beryl leek oprecht verheugd toen ze hem de eerste keer in uniform tegenkwam, al reageerde ze dan verbaasd. ‘Die uitmontering lijkt een wonderlijk effect op je zelfvertrouwen te hebben,’ zei ze. ‘Je moeder zal wel trots zijn.’ Eigenlijk was zijn moeder eerder opgelucht dan trots, meende Raymer. Met het feit dat hij politieagent was geworden, leek haar overtuiging dat hij in de bak terecht zou komen verdamp. Hij had niet de moed haar te vertellen dat het ene carrièrepad het andere niet noodzakelijkerwijs uitsloot.

En toen was Becka in zijn leven gekomen. Raymer had haar

staande gehouden omdat ze tachtig reed waar ze vijftig mocht. Ze had kentekenplaten en een rijbewijs van de staat Pennsylvania, want ze woonde nog maar een week in Bath. Ze was actrice, legde ze uit (ze was zeker mooi genoeg daarvoor) en had te hard gereden omdat ze te laat was voor een repetitie in Schuyler Springs. De regisseur zou woedend zijn. Sterker, ze zou zelfs haar rol kwijt kunnen raken. Was het echt niet mogelijk om haar alleen maar een waarschuwing te geven? Mijn god, die glimlach.

Dat wilde Raymer wel, maar nee. Ze had te hard gereden en het deugde niet als hij haar liet gaan omdat ze mooi was en naar hem glimlachte en omdat ze, toen ze hem haar rijbewijs had aangereikt, heel even zijn pols had aangeraakt. Zijn besluit om haar toch te bekeuren leek haar oprecht te verbijsteren, en later gaf ze toe dat ze al talloze keren staande was gehouden omdat ze te hard reed, maar nog nooit een bekeuring had gehad. Ze had zich afgevraagd wat voor een man hij was. Drie maanden later, toen ze zei: 'Weet je wat? Ik denk dat je mij ten huwelijk moet vragen,' kon hij zijn geluk niet op.

Hoe snel was dat geluksgevoel ondermijnd geraakt. Het was hem opgevallen dat Becka's koffer verdacht zwaar was toen ze op huwelijksreis vertrokken, maar hij wist dat het een slechte start voor hun huwelijksgevoel zou zijn als hij haar daarnaar zou vragen. Toen ze aankwamen en hij haar koffer op het grote bed gooide en zij hem opende, vielen er verschillende toneelteksten en drie of vier dikke romans uit, waarop hij wit wegtrok. Ze had natuurlijk veel boeken in haar appartement; kasten die uitpilden met boeken over acteren, romans en toneelstukken. Hij vond het wel goed dat ze van lezen hield. Ze was immers een meisje en veel meisjes, zoals de schrielle meisjes op de universiteit van Schuyler, gingen onder dezelfde aandoening gebukt. Maar hun huwelijksreis duurde maar een week. Waarom had ze zovél boeken meegenomen? Zijn eerste, afschrikwekkende gedachte was dat ze elkaar op de een of andere manier verkeerd hadden begrepen en dat zij wilde dat hun huwelijk platonisch bleef. Dat bleek niet het geval, hoewel Becka na het vrijen vaak tevreden zuchtte, een boek pakte en zich meteen door het verhaal liet meeslepen, wat Raymer het gevoel gaf dat hij een kort en waarschijnlijk onbeduidend hoofdstuk was geweest. Ze las ook aan de rand van het zwembad en tijdens de vlucht terug,

en sloeg haar laatste boek dicht op het moment dat de wielen de landingsbaan raakten.

Bij de bagageband, terwijl ze keken hoe de bagage van andere mensen langskwam, besloot hij het haar op de man af te vragen. ‘Waarom lees je zoveel?’

Ze leek de vraag eerst niet te begrijpen, of misschien begreep ze niet dat de vraag voortkwam uit oprechte, diepe verbijstering. Ze haalde haar schouders op en zei: ‘Wie zal het zeggen? Om dezelfde reden waarom alle andere mensen lezen, denk ik. Als ontsnapping. Daar is die van mij!’ en ze wees, waardoor Raymer even in de war raakte, omdat hij dacht dat ze de ontsnapping uit haar huwelijk had ontdekt, en niet alleen maar haar koffer. Toch, ze las om te kunnen ontsnappen? Waarom? Geen moment tijdens hun heerlijke week vol zon, drankjes, lekker eten en slappeknieënseks had Raymer ook maar ergens anders willen zijn dan waar hij was.

‘Ik neem aan dat je alles weet over retorische driehoeken,’ zei hij, terwijl zijn ogen onverwacht vol tranen schoten. Want uiteraard wist ze dat. Erger nog, ze begreep ze waarschijnlijk ook, én de Heilige Drie-eenheid en elk ander abstract concept dat hem tijdens zijn lange, geplaagde kindertijd en puberteit met stomheid had geslagen. Op de een of andere manier was het hem gelukt met iemand te trouwen die het werkelijk léúk had gevonden op school. Hij stelde zich zijn nieuwe echtgenote voor als kind, op de voorste rij met haar vinger omhoog, zwaaiend bijna, in de hoop een beurt te krijgen, altijd vol vertrouwen dat ze het antwoord wist. Hij kon zich zelfs de uitdrukking op haar jonge gezicht voorstellen – een mengeling van teleurstelling en opgetogenheid – als de leraar haar oversloeg en de vraag stelde aan de een of andere sufkop die zijn best deed onzichtbaar te blijven op de achterste rij, een jongen die bijna nooit de goede antwoorden wist en die het aan moed ontbrak zijn hand op te steken in die zeldzame gevallen dat hij ze wel wist.

‘Wat zijn retorische driehoeken?’ vroeg Becka, terwijl ze haar koffer van de bagageband tilde en Raymer aandachtig aankeek. ‘Húíl je nou?’

Dat deed hij daadwerkelijk. ‘Ik hou van je,’ zei hij en dat was zo, maar het was niet de reden voor zijn tranen. Wat hem opeens maar al te duidelijk werd, was hoe fundamenteel en onmogelijk verschil-

lend ze waren. Hij kon er maar beter van genieten zolang hij haar had, maar lang zou dat niet duren.

‘Waar is die van jou, vraag ik me af?’ zei ze, terwijl ze de koffers die voorbij hobbelden afspeurde, of voorwendde dat te doen, misschien omdat ze zich ergerde aan zijn onmannelijke vertoon van emotie. ‘Ze zijn tegelijkertijd ingeladen. Dan zou je toch denken dat ze er samen uit kwamen?’

‘Hij is waarschijnlijk kwijtgeraakt,’ zei hij, en opeens wist hij dat zeker.

‘God, wat ben je toch een pessimist,’ zei ze en ze ging op haar tenen staan om beter te kunnen kijken. Toch vreemd, dat zij net zo zeker wist dat zijn koffer elk moment kon opduiken als hij wist dat die voor altijd kwijt was.

Hij kreeg nog gelijk ook. Zijn koffer was verloren geraakt. En hij ook.

Becka, dacht hij, terwijl de tranen in zijn ogen sprongen bij de herinnering aan die veel te korte periode waarin ze van elkaar hadden gehouden. Aangezien geen van de rouwenden op hem lette, besloot hij een blik in de richting van haar graf te werpen. Hij wist globaal waar het was, maar door de liggende grafstenen op Dale kon hij niet precies zeggen waar. Iemand had een bos rode rozen met lange stelen op een van de graven dicht bij het hare gelegd, waardoor Raymer, die de eerste verjaardag van haar dood ongemerkt voorbij had laten gaan, een doordringende scheut verlaat schuldgevoel voelde. Becka was enig kind geweest, haar ouders waren omgekomen bij een auto-ongeluk toen ze nog op de middelbare school zat, en de meeste van haar theatervrienden waren te veel met zichzelf bezig om haar te missen of zich haar zelfs maar te herinneren. En dus kwam het alleen op Raymer neer, tenzij je Alice Moynihan meerekende.

Of de man voor wie Becka hem had willen verlaten.

Toen Gus hem opnieuw aanstootte, met een verbaasde blik op zijn gezicht, beseftte Raymer dat hij de afstandsbediening van een garagedeur uit zijn broekzak had gehaald en daar onbewust mee speelde. Niet lang na Becka's dood had hij haar RAV weer verkocht aan de Toyota-dealer bij wie hij hem twee jaar daarvoor had gekocht. Hij dacht dat hij de auto goed had schoongemaakt, maar

een garagemedewerker had, toen hij hem klaarmaakte voor de verkoop, een afstandsbediening gevonden toen hij de bestuurdersstoel helemaal naar achteren duwde. 'Ik weet zeker dat je je gek hebt gezocht hiernaar,' zei hij, toen hij het apparaat langs bracht op het politiebureau. 'Ik begrijp niet hoe dat ding zo onder de stoel klem heeft gezeten.'

Raymer had eerst gedacht dat het de afstandsbediening voor hun eigen garagedeur was. Hij had de dag na haar begrafenis het huis te koop gezet, en had zich voorgenomen hem aan de nieuwe eigenaren te geven. Daarna had hij hem in zijn bureaula gelegd en was hij hem helemaal vergeten, tot een paar weken geleden. Het huis was snel verkocht en hij herinnerde zich duidelijk dat hij de kopers twee afstandsbedieningen had gegeven, samen met de sleutels. Dus waar kwam déze afstandsbediening vandaan?

'Gaat 't wel?' fluisterde Gus.

'Ja, prima,' fluisterde Raymer, hoewel hij zich in werkelijkheid wat duizelig voelde, en hij stopte het apparaat weer in zijn zak.

'Hou op met heen en weer zwaaien.'

Hij realiseerde zich niet dat hij dat deed, dus hield hij ermee op.

Het was natuurlijk mogelijk dat dit rare, kleine mysterie helemaal niets met Becka te maken had. De RAV was een demonstratiemodel geweest toen ze de auto kochten, met enkele honderden kilometers op de teller, dus kon de afstandsbediening van een van de autoverkopers zijn geweest. Maar waarschijnlijk niet. Hij was niet per ongeluk onder de stoel gevallen. Nee, hij was daar moedwillig verstopt. Bij het plegen van overspel in een klein stadje was het een belangrijk obstakel waar je je auto moest laten. Als je die op straat parkeerde, kon iemand hem zien en misschien herkennen. Je kon een paar straten verderop parkeren, maar dan zouden de mensen nog altijd denken dat je vreemdging; ze zouden dan alleen concluderen dat je met de verkeerde vreemdging. Beter was het om in het donker aan te komen, meteen de garage van je geliefde binnen te rijden en de deur weer te laten zakken voordat iemand jou of je auto zag.

'Wat is dat?' had Charice willen weten toen ze zijn kantoor onverwacht binnenkwam en hem betrapte terwijl hij de afstandsbediening onderzocht alsof het een fossiel was.

'Een afstandsbediening voor een garagedeur.'

‘Dat zie ik ook wel,’ zei ze, zoals gewoonlijk geïrriteerd, met hem in elk geval. ‘Ik bedoel, wat is er met deze specifieke afstandsbediening aan de hand?’

Hij legde uit waar de afstandsbediening vandaan kwam, dat hij onder de bestuurdersstoel van Becka’s RAV was gevonden.

‘Gooi ’m weg,’ zei ze, zonder een spoorje aarzeling.

‘Waarom?’ vroeg hij, want hij zag meteen dat zij tot dezelfde conclusie was gekomen als hij.

‘Ik zal je vertellen waarom. Omdat het niet per se hoeft te betekenen wat jij denkt dat het betekent.’

Wat wij denken dat het betekent, bedoelde ze.

‘Het kan zijn dat ze haar auto aan iemand heeft uitgeleend,’ ging Charice verder, ‘en dat de afstandsbediening is vergeten.’

‘Maar als iemand haar auto heeft geleend, waarom zou hij dan de afstandsbediening voor zijn garagedeur bij zich hebben gehad? Had die niet in zijn auto moeten liggen? Stop jij je afstandsbediening in je tasje?’

‘Ik heb er geen. Ik heb zelfs geen garage. Trouwens, je hebt er niets mee te maken wat er in mijn tasje zit.’

‘Oké,’ zei Raymer, die dat verder negeerde. Met Charice kon je maar beter een hoop van wat ze zei negeren. ‘Maar hoe is hij dan onder de bestuurdersstoel terechtgekomen?’

Ze haalde haar schouders op. ‘Het kan iets heel onschuldigs zijn, wil ik maar zeggen.’

Hierbij trok hij zijn wenkbrauwen op.

‘Geef het maar toe. Je bent niet helemaal helder in je hoofd sinds Becka is overleden.’ Door zijn huis te verkopen, bedoelde ze. Door naar de Morrison Arms te verhuizen. Door de RAV te verkopen in plaats van zijn waardelose Jetta. Alle drie de beslissingen waren ingegeven door wrok en zelfhaat.

‘En trouwens,’ ging Charice verder, terwijl ze zich met haar handen op haar heupen over hem heen boog, ‘stel dat je het bij het rechte eind hebt, wat niet het geval is. Wat wil je dan gaan doen? Wil je die afstandsbediening op elk huis in Bath richten om te zien welke garagedeur opengaat?’

Dat was, in een notendop, precies het plan dat in Raymers brein was ontstaan, hoewel hij het met tegenzin wilde toegeven aan iemand die zo duidelijk van zins was om het belachelijk te maken.

Maar wás het wel zo'n slecht idee? Bath was immers maar een klein stadje en hij kon in zijn vrije tijd buurt voor buurt uitkammen. Was dat niet goed, systematisch politiewerk, waarmee je de onschuldigen buiten je onderzoek wist te houden?

'Weet je hoe het zit met die afstandsbedieningen, Chef? Ze zenden iets van een signaal uit, alleen hoort dat signaal – bijvoorbeeld van deze in je hand – niet alleen bij deze afstandsbediening. Het is als een autosleutel. Stel dat je een Volkswagen Jetta hebt.'

'Ik héb een Volkswagen Jetta.'

'Kijk eens aan. En je hebt een sleutel ervoor.'

'Charice...'

'Maar wat je níét weet, omdat je nu eenmaal geen crimineel bent, is dat jóúw sleutel, voor jóúw auto, ook werkt op een handvol andere vw's, misschien zelfs op een paar Audi's. Allerlei Duitse wagens. En dat dan nog maar alleen in deze regio. Moet je eens in Albany gaan kijken. Laat staan in de hele staat New York.'

Zoals wel vaker zette Charice' logica Raymer op het verkeerde been. 'Dus jij bent wél een crimineel, aangezien jij dit wel weet?'

'Ik weet het omdat ik veel criminelen ken. Afgezien van Jerome en ik – Jerome was haar broer – bestaat mijn familie voornamelijk uit boeven. Ik heb een neef in Georgia die heeft gezeten voor auto-diefstal. Hij brak in een auto in, waardoor het alarm afging en hij werd gepakt. Het tragische van dit verhaal? Het bleek dat hij een sleutel had die op het contactslot paste. Hij had de auto helemaal niet open hoeven te breken.'

'Hij was een autodief. Hij werd gepakt en kreeg celstraf. Hoezo is dat tragisch?'

'Bovendien,' ging Charice verder, allerminst uit het veld geslagen, 'hoe denk je dat het eruitziet, de commissaris van politie die voor de huizen van burgers staat en probeert hun garages open te krijgen? Ze zullen je voor een complete idioot houden.'

Hierin had ze gelijk gekregen. De volgende ochtend was Raymer zijn onderzoek vroeg begonnen in zijn oude buurt, om het uit te proberen. Het was immers onwaarschijnlijk dat ze iets had gehad met iemand in hun straat, omdat ze er dan wel heen was gelopen en niet haar auto had gepakt. Maar hij was benieuwd of Charice gelijk had en of de afstandsbediening wellicht onschuldige garage-deuren zou openen. Hij was de straat op en neer gelopen zonder

dat er ook maar één deur in beweging kwam. Hij had zelfs de garage van zijn oude huis geprobeerd, voor het geval dat de afstandsbediening een reserveapparaat was, en hij dat was vergeten. Toen hij terugkwam bij zijn Jetta, werd hij opgewacht door een man in een badjas. ‘Goed, waar ben jij nou helemaal mee bezig?’ zei de man, met achterdochtige rimpels in zijn voorhoofd en wijzend op de afstandsbediening.

‘Politiezaken,’ zei Raymer, een zwak excuus dat mensen soms geloofden.

‘Hoezo zijn het politiezaken als jij probeert mijn garagedeur open te maken?’

Raymer herhaalde wat Charice hem had verteld over de werking van zulke afstandsbedieningen, waarmee hij wilde impliceren dat zijn interesse professioneel van aard was, dat hij zich zélf zorgen maakte, want ‘jouw afstandsbediening zou zomaar mijn garage kunnen openen, waardoor jij mijn huis binnen kan komen.’

‘Maar ik richt die van mij niet op jouw huis. Jij richt jouw afstandsbediening op mijn huis.’

‘Ik bedoelde het hypothetisch,’ zei Raymer.

‘Ik niet,’ zei de man.

De volgende dag beging hij de vergissing om Charice te vertellen over dit incident. ‘Wat zei ik je nou?’ Ze leek overdreven onvermurwbaar als het om dit onderwerp ging, maar met haar wist je het nooit zeker. Charice was nogal onvermurwbaar over welk onderwerp dan ook. ‘Gooi dat stomme ding wég. Jij wilt dat die afstandsbediening overspel betekent. En dat betekent hij niet. Bovendien neger je het echte probleem.’

Zijn geestelijke gezondheid, bedoelde ze. Charice was van mening, zoals ze ook al vaak had gezegd, dat Raymer klinisch depressief was. ‘Ik bedoel ... kijk eens waar je tegenwoordig woont,’ zei ze, alsof het appartementsgebouw waarheen hij was verhuisd nadat hij zijn huis in de uitverkoop had gegooid, genoeg bewijs daarvoor was. Oké, natuurlijk, de Morrison Arms was een armoedig, gesubsidieerd socialewoningbouwproject in het al even armoedige, zuidelijke deel van het stadje. De Morsige Arms, zo noemden de mensen het. En ja, de helft van de ernstige meldingen die op het bureau binnenkwamen, waren afkomstig van de Arms, en gingen over drugdealers, harde muziek ’s middags, urgente meldingen

van huiselijk geweld, iemand die vergeten was zijn medicatie in te nemen en in het wilde weg stond te vuilbekken op de binnenplaats, en af en toe waren het zelfs meldingen dat er schoten waren gehoord. Voor zover Raymer wist, werden er ook daadwerkelijk wapens verhandeld. Maar hij redeneerde dat het hem veel reistijd bespaarde om in de Morrison Arms te wonen. En het was ook mogelijk dat zijn aanwezigheid daar het aantal en de ernst van de incidenten verminderde. Hij moest toegeven dat hij hiervoor tot dusver geen cijfermatig bewijs had gevonden. De bewoners, noch hun gasten leken bang voor hem te zijn of hem zelfs maar als een belemmering te beschouwen. Erger nog, in zijn eigen appartement was tweemaal ingebroken, en beide zaken waren nog altijd onopgelost, hoewel zijn cassettedeck was opgedoken in een pandjeshuis in Schenectady en wel voor zo'n lage prijs, vond Raymer, dat hij het meteen had gekocht.

'Jerome heeft gelijk,' hield Charice vol, nog altijd bezig met Raymers depressie, die nu al een jaar duurde. Haar broer had bijna evenveel meningen over wat Raymer mankeerde als zij. 'Je bent jezelf aan het straffen, al sinds Becka is overleden. Alsof het jouw schuld was, alsof jij het was die háár bedroog. Daar gaat dit allemaal om – dat jij jezelf wilt straffen.'

'Als ik erachter kom wie die vent was,' verzekerde Raymer haar, terwijl hij de afstandsbediening omhooghield, 'dan ben ik niet degene die gestraft wordt.'

'Tuurlijk wel. Je komt erachter wie het was – wie je déntkt dat het was, omdat zijn garage opengaat – en dan schiet je hem neer en beland je in de cel. Vertel mij maar eens wie de grootste loser in dit hele verhaal is.'

Nou, dacht Raymer, daar had ze wel een punt, hoewel het moeilijk was om je voor te stellen dat een man die werd doodgeschoten als winnaar zou worden gezien. Voordat er aan een straf kon worden gedacht, zou er eerst een uitgebreid onderzoek volgen, waarbij het bewijs moeizaam werd vergaard. De afstandsbediening zou slechts een van de vele bewijzen zijn in een hele serie die zou uitmonden in, zo hoopte hij, een bekentenis. Dan, en pas dan zou hij besluiten wie er kloep zou krijgen. Hij probeerde dit alles uit te leggen aan Charice, maar natuurlijk wilde ze er niets van weten. In de drie jaar dat ze nu samenwerkten, had hij nooit een dispuut met

deze vrouw gewonnen, en het zag er niet naar uit dat hij deze keer wel zou winnen.

Aan de andere kant, misschien had ze gelijk. Hij voelde zich slapjes in de verzengende hitte, en met Becka's graf niet meer dan vijftig meter verderop, voelde hij zijn wilskracht wegtrekken. Het was waar. Sinds hij Becka was kwijtgeraakt, wás hij op drift geraakt. Ergens was hij gaandeweg niet alleen zijn vrouw kwijtgeraakt maar ook zijn geloof in gerechtigheid, zowel in deze wereld als in het hiernamaals. En het draaide ook niet allemaal om afstraffen. Hij wilde gewoon weten wie de vent was. Wie Becka boven hem had verkozen. En zelfs hij moest toegeven dat dit idioot was, want de lijst met mannen die Becka boven haar echtgenoot had verkozen was waarschijnlijk lang. Charice had ook gelijk over de Morrison Arms, waar alles, van de kotsgroene vloerbedekking tot de roestplekken op het plafond, naar oud bakvet, schimmel en verstopte riolering stonk. Arme Charice. Ze was bang dat hij, als hij niet uitkeek, zichzelf helemaal zou verliezen en compleet verneukt raakte. Kennelijk zag ze niet dat hij dat al was.